

Δημιουργία Ελληνικού Θησαυρού Επιστημονικών όρων

Τοράκη Κατερίνα*, Χατζημαρή Στέλλα**, Τσάφου Σταματία*** και Γεωργάκη
Δανάη****

*toraki@tee.gr, **schatz@teiath.gr, ***stsafou@teiath.gr, ****danaeg2@otenet.gr

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση περιγράφονται οι εργασίες δόμησης ελληνικού θησαυρού στο πλαίσιο της Κοινοπραξίας Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ο θησαυρός, στην πιλοτική του φάση, καλύπτει τις ανάγκες της βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, με την προοπτική να καλύψει τις συλλογές όλων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μελών της Κοινοπραξίας. Τα θέματα που έχουν ήδη επεξεργασθεί είναι αυτά των διεθνών σχέσεων, της κοινωνιολογίας, της οικονομίας, της περιφερειακής ανάπτυξης και ψυχολογίας καθώς και του θεσμικού πλαισίου, της παραγωγής, της βιομηχανίας, του εμπορίου και της εργασίας.

Στη εισήγηση, αναλύονται τα προβλήματα που παρουσιάζονται στον εντοπισμό και στην επιλογή των όρων που έχουν καθιερωθεί στα επιμέρους επιστημονικά πεδία. Αναφέρονται οι δυσκολίες της εννοιολογικής ανάπτυξης κάθε όρου με την αναζήτηση και παράθεση της ιεραρχίας στην οποία ανήκει, ώστε να εμφανίζονται οι ισοδύναμες, ιεραρχικές και συσχετικές σχέσεις μεταξύ των όρων.

Κατά την ανάπτυξη και εννοιολογική σύνδεση των όρων χρησιμοποιούνται διεθνείς θησαυροί όπως αυτοί του OECD και της UNESCO καθώς και εξειδικευμένοι θεματικοί θησαυροί και κατάλογοι.

Βάση του πλαισίου εργασίας της ομάδας απετέλεσε το πρότυπο 1321 του ΕΛΟΤ που αναφέρεται στη δημιουργία μονόγλωσσων θησαυρών. Επιπλέον, σε όλους τους ελληνικούς όρους αποδίδονται και οι αντίστοιχοι αγγλικοί όροι όπως έχουν καθιερωθεί σε αντίστοιχους θησαυρούς, ακολουθώντας τις οδηγίες του προτύπου 5964 του ISO, ώστε να διευκολύνεται ο χρήστης που είναι εξοικειωμένος με την αγγλική ορολογία στην αναζήτηση πληροφοριών από τους καταλόγους των ελληνικών βιβλιοθηκών.

Η εισήγηση συνοδεύεται από επίδειξη του αυτοματοποιημένου θησαυρού ο οποίος υλοποιήθηκε με τη βοήθεια του λογισμικού TMS-SIS που υποστηρίζεται από την ερευνητική ομάδα του ΙΤΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης. Το λογισμικό αυτό αναπτύχθηκε παραιτέρω, με τη συμβολή της επιτροπής του θησαυρού, για να ικανοποιήσει τις ανάγκες, όπως αυτές έχουν οριστεί από τα αντίστοιχα πρότυπα του ΕΛΟΤ και του ISO και τις διεθνείς εξελίξεις σε θέματα διαχείρισης θησαυρών.

Λέξεις-κλειδιά: θησαυροί, ευρετηρίαση, οργάνωση πληροφοριών, ορολογία

1. Εισαγωγή

Πριν μερικά χρόνια, επικρατούσε η αντίληψη ότι με το Διαδίκτυο θα είναι εύκολη και απλή η αναζήτηση των πληροφοριών. Ότι δεν θα χρειάζονται ιδιαίτερα εργαλεία και όλοι θα μπορούν να χειρίζονται, να αναζητούν και να παίρνουν εύκολα τις πληροφορίες που χρειάζονται και που είναι διαθέσιμες στον παγκόσμιο ιστό. Με την πάροδο του χρόνου οι φράσεις «οργάνωση των πληροφοριών» και «οργάνωση της γνώσης» απαντούν όλο και πιο συχνά, γεγονός που μαρτυρεί τη μεγάλη πλέον ανάγκη για οργάνωση των πληροφοριών, έτσι ώστε να γίνεται σωστή αξιοποίηση και διαχείρισή τους και να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα από την «πληροφοριακή έκρηξη» και το «πληροφοριακό χάος», δύο έννοιες ιδιαίτερα προσφιλείς στο σχετικό αντικείμενο (Broughton 2007, Τσάφου & Χατζημαρή 2002).

Η οργάνωση και η θεματική ταξινόμηση των δεδομένων είναι απαραίτητες λειτουργίες σε οποιοδήποτε πληροφοριακό σύστημα για τη διατήρηση, παρουσίαση, αναζήτηση και ανάκτηση των πληροφοριών (Gnoli, 2004). Οι θησαυροί είναι τα εργαλεία που, βασισμένα σε βιβλιοθηκονομικούς και γλωσσικούς/ορολογικούς κανόνες, συντελούν στα παραπάνω, παρέχοντας επιπλέον και τη δυνατότητα δόμησης και αποδόμησης των πληροφοριών, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται οι επιστημονικές και πληροφοριακές ανάγκες των ενδιαφερομένων.

Οι λόγοι για τους οποίους είναι απαραίτητα τα εξειδικευμένα εργαλεία θεματικής οργάνωσης της γνώσης είναι, ανάμεσα στα άλλα, η πληροφοριακή φόρτιση και τα προβλήματα από την πληροφοριακή παιδεία των χρηστών, η δυσκολία δηλαδή να αναζητούν πληροφορίες με εύελικτους τρόπους και να έχουν αξιόπιστα αποτελέσματα (Gilchrist, 2003). Επίσης, σημαντικός λόγος αποτελεί η ανάγκη για διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων, η παροχή δηλαδή της δυνατότητας να εξασφαλίζεται αναζήτηση πληροφοριών σε διαφορετικά συστήματα χρησιμοποιώντας τα ίδια εργαλεία.

Η Επιτροπή Θησαυρού που έχει συσταθεί στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου συστήματος ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, αποτελείται από τα παρακάτω μέλη: Τσάφου Σταματίνα (συντονίστρια), Γεωργάκη Δανάη, Τοράκη Κατερίνα και Χατζημαρή Στέλλα. Επίσης, η Επιτροπή πλαισιώνεται από τους Κουτσιλέου Σταματίνα, Πολίτη Γιώργο, Πουλή Κανέλλα και Σημαιοδάκη Αθηνά.

Σκοπός της Επιτροπής είναι ο σχεδιασμός και η πιλοτική ανάπτυξη θησαυρού επιστημονικών όρων.

Σημαντικό μέρος από το έργο της ομάδας ήταν αρχικά ο ορισμός του έργου και ο προσδιορισμός των ορίων στα οποία θα έπρεπε να κινηθεί. Έτσι, το περιεχόμενο δουλειάς της ομάδας μπορεί να περιγραφεί ως εξής:

- Καθορισμός της μορφής, καθώς και της γλώσσας ή των γλωσσών του θησαυρού.
- Προσδιορισμός θεματικών πεδίων για την πρώτη φάση.
- Αντιμέτωπιση ειδικών ζητημάτων σχετικών με τη γλώσσα και την ορολογία.
- Προδιαγραφές και πρόγραμμα θησαυρού.
- Δημιουργία θησαυρού.
- Διατύπωση ζητημάτων σχετικών με τη χρήση από τις βιβλιοθήκες.
- Προτάσεις για επόμενα βήματα.

Υποχρέωση της Ομάδας είναι να παρουσιάσει ένα πιλοτικό σύστημα θησαυρού, το οποίο θα δοθεί στις βιβλιοθήκες με σκοπό να δοκιμαστεί, να αξιολογηθεί και να χρησιμοποιηθεί έτσι όπως είναι ή με τις αλλαγές που θα γίνουν. Επιθυμητός στόχος είναι να συμπληρωθεί για τα υπόλοιπα θεματικά πεδία, ώστε να προκύψει ένας πλήρης θησαυρός επιστημονικών όρων,

κατάλληλος όχι μόνο για τις βιβλιοθήκες αλλά και για κάθε υπηρεσία που δημιουργεί ψηφιακές συλλογές, οργανώνει τους πληροφοριακούς της πόρους σε θεματικές πύλες κτλ.

2. Μορφή και γλώσσα θησαυρού

Για τη δημιουργία του θησαυρού ακολουθούνται οι κανόνες και τα πρότυπα θεματικής ευρετηρίασης, δημιουργίας μονόγλωσσων και πολύγλωσσων θησαυρών, καθώς και τα πρότυπα ορολογίας (Τοράκη, 2003). Τα πρότυπα αυτά είναι:

- ΕΛΟΤ 1312: Τεκμηρίωση - Θεματική ανάλυση τεκμηρίων : Μέθοδοι εξέτασης τεκμηρίων, προσδιορισμού των θεμάτων τους και επιλογής των όρων ευρετηρίασης (ISO 5963).
- ΕΛΟΤ 1321: Τεκμηρίωση-κατευθυντήριες οδηγίες για τη συγκρότηση και ανάπτυξη μονόγλωσσων θησαυρών, 1993 (ISO 2788).
- ISO 5964: Documentation-guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri, 1985.
- ΕΛΟΤ 402: Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι (ISO 704).
- ΕΛΟΤ 561-1 & 2: Ορολογική εργασία - Λεξιλόγιο (ISO 1087-1 & 2).

Στις προπαρασκευαστικές εργασίες της Επιτροπής, διατυπώθηκαν οι κανόνες που θα διέπουν την κατασκευή του θησαυρού, οι οποίοι παρουσιάστηκαν σε ημερίδα της οριζόντιας δράσης (Τσάφου κ.ά., 2007). Στο κείμενο αυτό περιέχονται τα διαχειριστικά ζητήματα δημιουργίας του θησαυρού και συγκεκριμένα:

1. Χαρακτηριστικά της γλώσσας ευρετηρίασης και ανάκτησης
2. Εύρος και βαθμός εξειδίκευσης των θεμάτων που θα καλύψει
3. Μέγεθος και είδος της βιβλιογραφίας που θα ευρετηριαστεί
4. Ανάγκες των χρηστών που θα εξυπηρετήσει
5. Τύπος του θησαυρού
6. Προδιαγραφές για το σύστημα διαχείρισης του θησαυρού

Αρχικά, έγινε έρευνα για τον εντοπισμό των υπαρχόντων θησαυρών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν αρκετοί μονοθεματικοί θησαυροί και κάποιοι πολυθεματικοί. Ο πλέον ανεπτυγμένος πολυθεματικός θησαυρός σε διεθνές επίπεδο κρίθηκε αυτός της Unesco, ο οποίος και αποφασίστηκε να αποτελέσει τη βάση στην οποία θα στηριχθεί η δόμηση του ελληνικού θησαυρού. Για την ανάπτυξη των όρων σε βάθος αποφασίστηκε η χρήση ειδικευμένων μονοθεματικών θησαυρών.

Σχετικά με τη γλώσσα ή τις γλώσσες του θησαυρού, αποφασίστηκε ότι κύρια γλώσσα θα είναι η ελληνική και ότι θα αποδοθούν όλοι οι χρησιμοποιούμενοι όροι στην αγγλική γλώσσα. Στη φάση αυτή, δεν είναι δυνατή η δημιουργία θησαυρού και στην αγγλική, δηλαδή συστήματος θεματικών όρων με όλες τις σχέσεις ανάμεσα στους όρους αυτούς, αλλά θα υπάρχουν μόνο οι αποδόσεις που συναντώνται σε άλλους θησαυρούς ή ελεγχόμενα θεματικά ευρετήρια, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ταυτόχρονη αναζήτηση όρων στην ελληνική ή/και στην αγγλική γλώσσα.

3. Θεματικά πεδία

Με στόχο τη χρηστικότητα του εργαλείου και τη δυνατότητα της άμεσης χρησιμοποίησής του από τις βιβλιοθήκες, αποφασίστηκε να δημιουργηθούν μικροθησαυροί με όρους σε θεματικά πεδία που θα καλύπτουν αρχικά τις ανάγκες του Συλλογικού Καταλόγου και των καταλόγων των επιμέρους Βιβλιοθηκών της Κοινοπραξίας. Για το λόγο αυτό, επιλέχθηκαν τα θεματικά

πεδία που καλύπτονται από το Πάντειο Πανεπιστήμιο, δεδομένου ότι είναι το πρώτο Ίδρυμα του οποίου ο κατάλογος της Βιβλιοθήκης εντάχθηκε στο Συλλογικό Κατάλογο. Έτσι, σε πρώτο στάδιο, αναλύθηκαν, δομήθηκαν και οργανώθηκαν αλφαβητικά και σε ιεραρχίες όροι που καλύπτουν τα παρακάτω θεματικά πεδία:

- Διεθνείς σχέσεις
- Κοινωνιολογία
- Οικονομία
- Περιφερειακή Ανάπτυξη
- Ψυχολογία

Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια ανάπτυξης του θησαυρού, χρειάστηκε να εισαχθούν και άλλα θεματικά πεδία που περιέχουν όρους σχετικούς με όρους από τα παραπάνω, σε μικρότερο εύρος βέβαια και με προοπτική να αναπτυχθούν πληρέστερα στο μέλλον. Τέτοια πεδία είναι π.χ. η αρχιτεκτονική, η βιομηχανία, η εκπαίδευση, το εμπόριο, η εργασία, το θεσμικό πλαίσιο, η παραγωγή, το περιβάλλον κ.ά.

Ως υλικό βάσης απετέλεσαν αρχικά οι θεματικές επικεφαλίδες της Εθνικής Βιβλιοθήκης και της Βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, οι οποίες αποδομήθηκαν σε θεματικούς όρους. Στη συνέχεια, και επειδή οι όροι που προέκυψαν δεν αρκούσαν στην κατασκευή των παραπάνω μικροθησαυρών, από κάθε υποομάδα χρησιμοποιήθηκαν επίσης όροι από τα θεματικά ευρετήρια άλλων ελληνικών βιβλιοθηκών (π.χ. του ΤΕΕ για τα θέματα της περιφερειακής ανάπτυξης ή του Οικονομικού Πανεπιστημίου για οικονομικά θέματα). Ταυτόχρονα, από κάθε ομάδα χρησιμοποιήθηκε ως οδηγός ένας υπάρχων θησαυρός, δηλαδή ο θησαυρός του ΟΟΣΑ (<http://168.96.200.17/ar/oecd-macroth/en/>) για τα θέματα της οικονομίας, ο θησαυρός της Unesco (<http://www2.ulcc.ac.uk/unesco/>) για τα θέματα της περιφερειακής ανάπτυξης, του APA για την ψυχολογία κτλ. Και πάλι όμως σε κάποια περιπτώσεις όπως αυτή της περιφερειακής ανάπτυξης, χρειάστηκε να ληφθούν υπόψη και άλλοι θησαυροί που αναλύουν συγκεκριμένες θεματικές περιοχές, π.χ. ο Πολύγλωσσος Περιβαλλοντικός Θησαυρός GEMET (<http://www.eionet.europa.eu/gemet/>) και το αντίστοιχο γλωσσάρι (<http://glossary.eea.europa.eu/>), παραγωγή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, καθώς και ο θησαυρός αρχιτεκτονικών όρων AAT. Επίσης, όταν χρειαστεί, γίνεται αναζήτηση στο διαδίκτυο για να ληφθεί υπόψη η συχνότητα εμφάνισης του όρου, ενώ αξιοποιούνται και άλλες πηγές, όπως οι σελίδες των αντίστοιχων τμημάτων στα ΑΕΙ. Για παράδειγμα, προκειμένου να κατανοηθούν οι έννοιες γύρω από τον τομέα της ανθρωπογεωγραφίας και να περιγραφούν οι όροι που τον αποτελούν, χρειάστηκε να γίνει αναζήτηση στα προγράμματα μαθημάτων στο Πάντειο, στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Ως προς την απόδοσή τους, οι όροι για να γίνουν αποδεκτοί, ελέγχονται σε γενικά, ειδικά και τεχνικά λεξικά και εγκυκλοπαίδειες, σε υπάρχοντες θησαυρούς, ευρετήρια όρων και ταξινομικά συστήματα και, όπου χρειάζεται, επιδιώκεται η συμβολή ειδικών. Για τον προσδιορισμό των πηγών αυτών έγινε βιβλιογραφική αναζήτηση και συντάχθηκε κατάλογος με έγκυρους διεθνείς θησαυρούς, λεξικά και άλλα βοηθήματα ορολογίας τόσο γενικά όσο και ανά συγκεκριμένο θεματικό πεδίο.

Τα ζητήματα που απασχολούν την Επιτροπή αφορούν τόσο τη χρήση των επιστημονικών όρων στην ελληνική γλώσσα, με επιλογή των σωστών/δόκιμων τύπων για καθιέρωση (ακολουθώντας τους κανόνες ορολογίας και τις καθιερώσεις που έχουν ήδη γίνει από αρμόδια κέντρα, αλλά και συμβουλευόμενοι ειδικούς στα θεματικά πεδία επιστήμονες) όσο και την απόδοση στην ελληνική αγγλικών όρων από τους θησαυρούς που χρησιμοποιούνται

(ακολουθώντας την ίδια τακτική όπως προηγούμενα). Ιδιαίτερα απασχόλησε την Επιτροπή η δημιουργία θεματικών ομάδων και υποομάδων και η υπαγωγή των όρων σε αυτές με σχέσεις ιεραρχίας, ισοδυναμίας και συσχέτισης,

Τα προβλήματα εδώ είναι πολλά και έχουν να κάνουν με τη διαφορετική άποψη με την οποία αντιμετωπίζονται τα ίδια θέματα από διαφορετικά θεματικά συστήματα. Το γεγονός αυτό μπορεί να σχετίζεται με τη διαφορετική αντίληψη ή με το διαφορετικό εύρος κάλυψης του θεματικού πεδίου σε κάθε περίπτωση. Στο παρακάτω παράδειγμα, φαίνεται η διαφορετική τοποθέτηση του ίδιου αγγλικού όρου regional planning (περιφερειακός σχεδιασμός), σε δύο θησαυρούς (Unesco και Gemet) και η σχέση του με άλλους όρους. Η δυσκολία της ομάδας δημιουργίας του θησαυρού είναι η επιλογή της βέλτιστης (ή και σωστής) λύσης για περιπτώσεις όπως π.χ. του όρου regional development, που στον ένα θησαυρό θεωρείται πλατύτερος και στον άλλο ειδικότερος του όρου regional planning. Ιδιαίτερα σε τέτοιες περιπτώσεις, η ομάδα θα πρέπει να συμβουλευτεί ειδικούς, να θέτει κανόνες και παραδοχές και να διατυπώνει τους ορισμούς μέσα από τους οποίους ερμηνεύεται η άποψή της.

Αντίστοιχο πρόβλημα στην ελληνική υπάρχει με τους όρους τους σχετικούς με πολεοδομία, χωροταξία, χωροταξικό σχεδιασμό, πολεοδομικό σχεδιασμό, αστικό σχεδιασμό κτλ. Έτσι, ο Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών ΣΕΠΟΧ αποκαλεί στον τίτλο του ως urban planners τους πολεοδόμους (οι οποίοι επίσης απαντούν και ως town planners και city planners) και ως regional planners τους χωροτάκτες. Η αντίστοιχη Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιεί τον όρο spatial planners γενικά. Χρησιμοποιείται επίσης και ο γενικότερος όρος planners. Αντίστοιχα, για τους όρους πολεοδομία, χωροταξία χρησιμοποιούνται planning, urban planning κτλ. Υπάρχει δηλαδή και πρόβλημα ορολογίας, πράγμα που πρέπει οπωσδήποτε να αντιμετωπιστεί.

Θησαυρός Unesco

Regional planning

MT 4.45 Human settlements and land use

FR Planification régionale

SP Planificación regional

SN Refers to regions within a country.

BT1 Regional development

RT Development planning

RT Economic planning

RT Industrial location

RT New towns

RT Regional disparities

RT Rural planning

RT Urban planning

Θησαυρός GEMET

regional planning

Concept definition:

The step by step method and process of defining, developing and outlining various possible courses of actions to meet existing or future needs, goals and objectives for a designated area or an administrative division of a city, county or larger geographical area. (Source: RHW / BLD)

broader terms

 planning

narrower terms

 regional development

 regional structure

related terms

 physical planning

Scope note:

scope note is not available

Themes: administration

Groups: ADMINISTRATION,
MANAGEMENT, POLICY, POLITICS,

Αντίστοιχο πρόβλημα είχαμε και με άλλους όρους, όπως κοινωνική ανθρωπολογία και πολιτισμική ανθρωπολογία.

Από τα παραδείγματα αυτά, είναι φανερό ότι η ομάδα πρέπει να καταλήξει σε μία πρόταση και να διατυπώσει τους ορισμούς των όρων αυτών ή/και δίνοντας τις πηγές άντλησης των σχετικών πληροφοριών όπου χρειάζεται (ιδιαίτερα στις περιπτώσεις παραδοχής λύσης από υφιστάμενο σύστημα ορολογίας ή άλλη πηγή). Γίνεται επίσης φανερός ο ρόλος του θησαυρού ως εργαλείου που μπορεί να συμμετέχει στην εκπαιδευτική και πληροφοριακή διαδικασία με τα χαρακτηριστικά που εμπεριέχει και που σχετίζονται με την περιγραφή, τη δόμηση και την αποδόμηση της γνώσης.

Για την πληρότητα της εγγραφής κάθε όρου, σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν πλήθος σχετικών όρων, πολλοί από τους οποίους δεν ανήκουν στα υπό επεξεργασία θεματικά πεδία του θησαυρού. Στις περιπτώσεις αυτές, είτε δημιουργήθηκαν νέες ιεραρχίες, οι οποίες ενημερώθηκαν με τους όρους αυτούς κατά το δυνατόν ή δημιουργήθηκε μια ιεραρχία με την ένδειξη «Ορφανοί όροι», στην οποία εντάχθηκαν όλοι οι όροι για τους οποίους χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία.

Πολλοί περιγραφείς συνοδεύονται από διευκρινιστική σημείωση, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει τον ορισμό και άλλες πληροφορίες για άρση τυχόν ασαφειών και για την ενίσχυση της φιλικότητας του θησαυρού. Για τις σημειώσεις αυτές χρησιμοποιούνται πλήθος πηγών, οι οποίες και αναφέρονται (ελληνικά λεξικά, αντίστοιχοι ξενόγλωσσοι θησαυροί, ηλεκτρονικά λεξικά και ιστοσελίδες). Επίσης, για κάθε όρο δίνονται, με ξεχωριστές ενδείξεις, οι πηγές του ελληνικού και του αγγλικού όρου (π.χ. Πάντειο, TEE, Unesco, OECD, Gemet, IATE κ.ά.).

4. Γλωσσικά και άλλα προβλήματα.

Ένας πολύγλωσσος θησαυρός μπορεί να δομηθεί με τρεις διαφορετικούς τρόπους.

1. Δόμηση από την αρχή.
2. Μετάφραση ενός υπάρχοντος θησαυρού από μία γλώσσα σε άλλη με καθορισμό της ισοδυναμίας των όρων από την πρώτη στη δεύτερη γλώσσα και
3. Συγχώνευση υπάρχοντων θησαυρών σε μια ή περισσότερες γλώσσες

Στην παρούσα περίπτωση, για το θησαυρό των Ελληνικών Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών χρησιμοποιήθηκαν λίγο ως πολύ και οι τρεις μέθοδοι. Ως πρώτη ύλη, χρησιμοποιήθηκαν οι όροι που εξήχθησαν από τις επικεφαλίδες του Πάντειου Πανεπιστημίου, οι οποίες μάλιστα δίνονται στην ελληνική και στην αγγλική, πράγμα που διευκόλυνε την αρχική αντιστοίχιση των όρων. Δυσκολίες αντιμετωπίζονται στην απόδοση των αγγλικών όρων, ιδιαίτερα στην απόδοση όρων για τους οποίους δεν υπάρχει ακριβής αντιστοιχία μεταξύ των δύο γλωσσών ή για όρους οι οποίοι στη μία από τις δύο γλώσσες δεν παρουσιάζονται μονολεκτικά αλλά περιφραστικά. (Τσάφου & Χατζημαρή, 2002). Όπως φάνηκε και στα παραδείγματα του προηγούμενου κεφαλαίου, συχνά δημιουργούνται προβλήματα από τις διαφορές που εντοπίζονται στην ανάπτυξη ενός όρου σε διαφορετικούς θησαυρούς ή στη μη ύπαρξη του όρου που χρησιμοποιείται από τη βιβλιοθήκη σε κάποιον θησαυρό.

Πολλές φορές επίσης, οι έννοιες μπορεί να συμπίπτουν λεκτικά σε επίπεδο μικροθησαυρών, ιεραρχιών ή όρων. Για παράδειγμα, στο θησαυρό της Unesco, υπάρχει η λεκτική μορφή

international relations (διεθνείς σχέσεις) ως ονομασία θεματικής κατηγορίας (μικροθησαυρού) και ως όρος μέσα στην κατηγορία αυτή. Το ίδιο συμβαίνει και στην ανάλυση της έννοιας psychology (ψυχολογία). Στις περιπτώσεις αυτές, δόθηκε στην ιεραρχία μια πλατύτερη ή περιφραστική ονομασία.

Έτσι, π.χ. για τις διεθνείς σχέσεις, η ιεραρχία αποδόθηκε ως «διεθνείς υποθέσεις», άποψη που υιοθετήθηκε με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία και τα λεξικά Τριανταφυλίδη και Μπαμπινιώτη. Σε αυτά αναφέρεται ότι υπόθεση είναι κάθε σοβαρό θέμα που απασχολεί την κοινή γνώμη. Διεθνείς σχέσεις είναι τα σοβαρά θέματα που απασχολούν τα κράτη και αφορούν τις μεταξύ τους σχέσεις και στον τρόπο ρύθμισής τους. Οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μπορεί να είναι:

- Ουδέτερες, οπότε ο όρος που τις περιγράφει είναι διεθνείς σχέσεις (international relations)
- Αρνητικές, οπότε ο όρος που τις περιγράφει είναι διεθνείς διενέξεις (international conflicts)
- Θετικές, οπότε ο όρος που τις περιγράφει είναι ειρήνη (peace) κτλ.

Η ρύθμιση των σχέσεων επιτυγχάνεται

- στην περίπτωση των ουδέτερων και θετικών σχέσεων, με τη διεθνή πολιτική και των
- στην περίπτωση των αρνητικών σχέσεων, με την άμυνα

Με τον τρόπο αυτό, κάθε όρος είναι μονοσήμαντος και αποφεύγεται η σύγχυση που δημιουργεί η χρήση του ίδιου όρου σε διαφορετικά επίπεδα της ιεραρχίας. Με βάση τα παραπάνω, η ιεραρχία αναλύεται ως εξής:

διεθνείς υποθέσεις

διεθνείς σχέσεις
διεθνείς διενέξεις
Ειρήνη
διεθνής πολιτική
Άμυνα

international affairs

international relations
international conflicts
peace
international politics
defense

5. Πρόγραμμα θησαυρού

Με βάση τους κανόνες για τη δημιουργία θησαυρών και βασιζόμενοι στα πρότυπα που αναφέρθηκαν παραπάνω, διατυπώθηκαν αναλυτικά οι προδιαγραφές που χρειάζεται να πληροί ο ελληνικός θησαυρός επιστημονικών όρων. Οι προδιαγραφές αυτές έπρεπε να καλύπτονται από το πρόγραμμα που επιλέχθηκε και το οποίο θα έπρεπε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τόσο για την κατασκευή, όσο και για τη χρήση του θησαυρού στη συνέχεια. Οι ιδιότητες αυτές μάλιστα χρειάζεται να καλύπτουν όχι μία αλλά οσοσδήποτε βιβλιοθήκες μαζί ή κάθε μία χωριστά.

Οι προδιαγραφές ομαδοποιήθηκαν σε 10 μεγάλες κατηγορίες, σε κάθε μία από τις οποίες εντάχθηκαν αντίστοιχα ζητήματα. Συνολικά προέκυψαν 61 προτάσεις/προδιαγραφές, για κάθε μια από τις οποίες σημειώθηκε η ένδειξη επιθυμητή ή υποχρεωτική, ενώ υπήρχε και πεδίο για ειδικές παρατηρήσεις. Ο πίνακας αυτός χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση και επιλογή του προγράμματος. Στις βασικές προϋποθέσεις επιλογής είχαν συμπεριληφθεί η υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας σε όλα τα επίπεδα, η κάλυψη των υποχρεωτικών προδιαγραφών, η δυνατότητα χρήσης σε περιβάλλον δικτύου και η τεχνική και κάθε άλλη απαραίτητη υποστήριξη από την εταιρεία παραγωγής/διάθεσης του πακέτου.

Βασικές απαιτήσεις του προγράμματος θησαυρού είναι:

- **Η δυνατότητα υιοθέτησης των εξελίξεων:** Εφόσον υπάρχουν μεταβολές και εξελίξεις στον τομέα κατασκευής ενός (μονόγλωσσου ή πολύγλωσσου) θησαυρού, τόσο σε πρακτικά ζητήματα όσο και σε ζητήματα ουσίας (π.χ. με τυχόν αλλαγή των αντίστοιχων προτύπων), θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα προσαρμογής του προγράμματος στις σχετικές εξελίξεις.
- **Κατά τη διάρκεια των εργασιών κατασκευής και διατήρησης του θησαυρού, να υπάρχει η δυνατότητα εμφάνισης, εκτύπωσης και τοπικής αποθήκευσης μέρους ή όλου του θησαυρού:** Πολύ συχνά χρειάζεται να γίνει έλεγχος σε ομάδα όρων χωριστά, οπότε, θα πρέπει με κάποιο τρόπο να μπορεί να γίνεται η αποθήκευση μέρους αυτών. Επίσης, είναι απαραίτητη η δυνατότητα αυτή, επειδή ο θησαυρός θα αποτελείται από επιμέρους μικροθησαυρούς, τους οποίους θα μπορεί μια βιβλιοθήκη να τους χρησιμοποιήσει χωριστά.
- **Ο θησαυρός να μπορεί να ενσωματωθεί σε σύστημα ανάκτησης πληροφοριών:** Αυτή η δυνατότητα είναι επιθυμητή, θα είναι δε απαραίτητη πολύ περισσότερο στις βιβλιοθήκες που θα χρησιμοποιούν το θησαυρό απ' ευθείας ως το σύστημα θεματικής ευρετηρίασης των περιεχομένων τους. Η ενσωμάτωση στο σύστημα της βιβλιοθήκης εξασφαλίζει τον έλεγχο και τη σωστή καταχώριση των όρων, αλλά και την καλύτερη αναζήτηση, εφόσον θα λαμβάνονται υπόψη οι ιεραρχικές, παραπεμπτικές και άλλες σχέσεις του θησαυρού.
- **Να υπάρχει δυνατότητα μαζικής εισαγωγής δεδομένων από άλλα συστήματα:** Αν υπάρχει ένα έτοιμο αρχείο θεματικών όρων, με ή χωρίς δομή θησαυρού, θα είναι επιθυμητή η μαζική καταχώρισή του στο σύστημα του θησαυρού και η περαιτέρω επεξεργασία του, προς αποφυγή της αρχικής πληκτρολόγησης των όρων.
- **Να εμποδίζεται η εισαγωγή πολλαπλών σχέσεων ανάμεσα σε δύο όρους, η εισαγωγή ιεραρχικών ή συσχετικών σχέσεων ανάμεσα σε καθιερωμένους και μη καθιερωμένους όρους, καθώς και η εισαγωγή αντιφατικών σχέσεων ανάμεσα σε όρους στα διάφορα επίπεδα ιεραρχίας:** Οι λόγοι είναι προφανείς ως προς την ουσία, άλλωστε έτσι διατυπώνεται και στο σχετικό πρότυπο. Επομένως, το πρόγραμμα θα πρέπει με κάποιο τρόπο (προειδοποιητικό μήνυμα ή άλλο) να μην επιτρέπει την εισαγωγή όρων ή σχέσεων που παρουσιάζουν αντίφαση στο συγκεκριμένο σύστημα.

Οι προδιαγραφές χωρίζονται στις παρακάτω ομάδες:

- A. Γενικά χαρακτηριστικά
- B. Κατασκευή και διατήρηση του θησαυρού
- Γ. Προϊόν του θησαυρού
- Δ. Ανταλλαγή, ολοκλήρωση και συμβατότητα
- E. Όροι και πεδία
- ΣΤ. Σχέσεις
- Z. Καταχώριση, τροποποίηση και διαγραφή δεδομένων και σχέσεων
- H. Έλεγχοι συνέπειας
- Θ. Εμφάνιση στην οθόνη, εκτύπωση και αποθήκευση σε αρχείο
- I. Ευρετηρίαση και ανάκτηση

Ως παράδειγμα δίνεται η κατηγορία Z, όπου δίνονται στην τελευταία στήλη οι σημειώσεις της Επιτροπής και της παρέχουσας εταιρείας:

Z. Καταχώριση, τροποποίηση και διαγραφή δεδομένων και σχέσεων

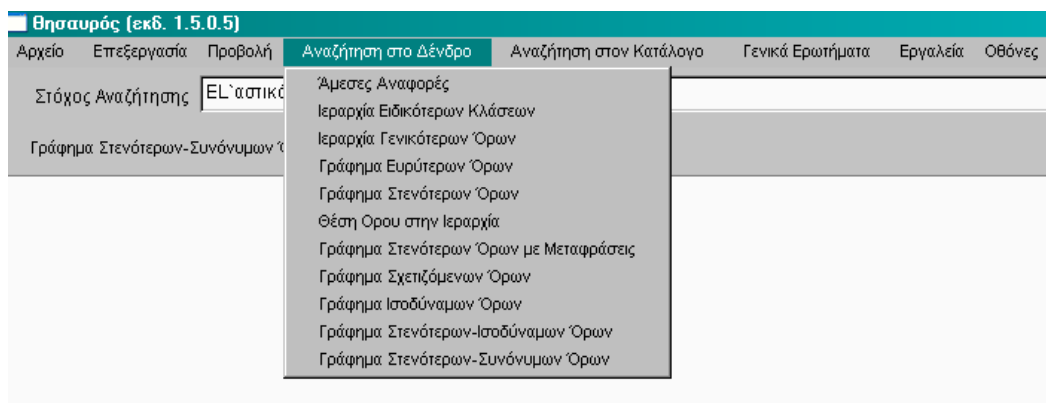
α/α	Χαρακτηριστικά	Υποχρ.	Επιθυμ.	Παρατηρήσεις
31.	Το πρόγραμμα παρέχει τη δυνατότητα καταχώρισης, τροποποίησης και διαγραφής των δεδομένων και των σχέσεων ανάμεσα στους όρους του θησαυρού (από εξουσιοδοτημένους χρήστες).	ΝΑΙ		
32.	Υπάρχει δυνατότητα μαζικής εισαγωγής δεδομένων από άλλα συστήματα.		ΝΑΙ	<i>Διευκρίνιση (Ομάδα):</i> Αν υπάρχει ένα έτοιμο αρχείο θεματικών όρων, με ή χωρίς δομή θησαυρού, θα είναι επιθυμητή η μαζική καταχώρισή του στο σύστημα του θησαυρού και η επεξεργασία του παραπέρα, προς αποφυγή της αρχικής πληκτρολόγησης των όρων. <i>Διευκρίνιση III:</i> (Αρχικά βλέπε διευκρίνιση III στο 12). Επίσης η μαζική εισαγωγή δεδομένων από άλλα συστήματα θα είναι εφικτή αν τα δεδομένα αυτά ακολουθούν ένα συγκεκριμένο πρότυπο που θα έχουμε προκαθορίσει (π.χ. μορφότυπος XML) . Τα δεδομένα από άλλα συστήματα πρέπει πρώτα να μετατραπούν στην παραπάνω προκαθορισμένη μορφή και μετά να φορτωθούν στο σύστημα.
33.	Υπάρχει δυνατότητα τροποποιήσεων και διαγραφών, τόσο σε μαζικό επίπεδο, όσο και με την πληκτρολόγηση επί μέρους όρων, χαρακτηριστικών τους και σχέσεων ανάμεσα τους.	ΝΑΙ		<i>Διευκρίνιση (Ομάδα):</i> Οι τροποποιήσεις και διαγραφές μπορεί να είναι απαραίτητες τόσο για τις περιπτώσεις διόρθωσης σφαλμάτων, αλλά και σε περιπτώσεις αλλαγής των λεκτικών μορφών των όρων (π.χ. αλλαγή καθιέρωσης από CD σε σύμπυκνο δίσκο) ή αλλαγής των σχέσεων (π.χ. μεταπήδηση της μορφής CD από προτιμώμενη σε μη προτιμώμενη). <i>Διευκρίνιση III:</i> Η δυνατότητα αυτή παρέχεται ήδη από το σύστημα πχ α) να μπορεί να κάνει rename ένα όρο και η αλλαγή αυτή να γίνεται σε όλες τις αναφορές αυτού του όρου, β) να μπορεί να γίνει αλλαγή σε μια βιβλιογραφική αναφορά και η αλλαγή αυτή να γίνεται σε όλες τις εμφανίσεις της.
34.	Κατά τη διαγραφή όρων, πρέπει να διαγράφονται και όλες οι σχέσεις που συνδέονται με αυτούς.	ΝΑΙ		

Για την κατασκευή και εμφάνιση του θησαυρού επιλέχτηκε το πρόγραμμα SIS-TMS (<http://www.ics.forth.gr/isl/r-d-activities/sis-tms.html>) που έχει αναπτυχθεί και υποστηρίζεται από ομάδα επιστημόνων του ΙΤΕ στο Πανεπιστήμιο Κρήτης με επικεφαλής τον κ. Martin Doerr. Χρειάστηκε να γίνουν συναντήσεις τόσο στην Αθήνα, όσο και στην έδρα του Ινστιτούτου στο Ηράκλειο, μέχρι να οριστικοποιηθούν οι προδιαγραφές σύμφωνα με τις απαιτήσεις που είχαν τεθεί. Η Επιτροπή ήδη εργάζεται στην κατασκευή του θησαυρού σε 4 χωριστές ομάδες, χρησιμοποιώντας την υπάρχουσα έκδοση του πακέτου, με την προοπτική μέχρι το τέλος του χρόνου που τελειώνει η παρούσα πιλοτική φάση του προγράμματος, να έχουν συγχωνευθεί όλοι οι μικροθησαυροί σε έναν και να έχουν όλοι φορτωθεί στη νέα παραθυρική έκδοση που ετοιμάζεται.

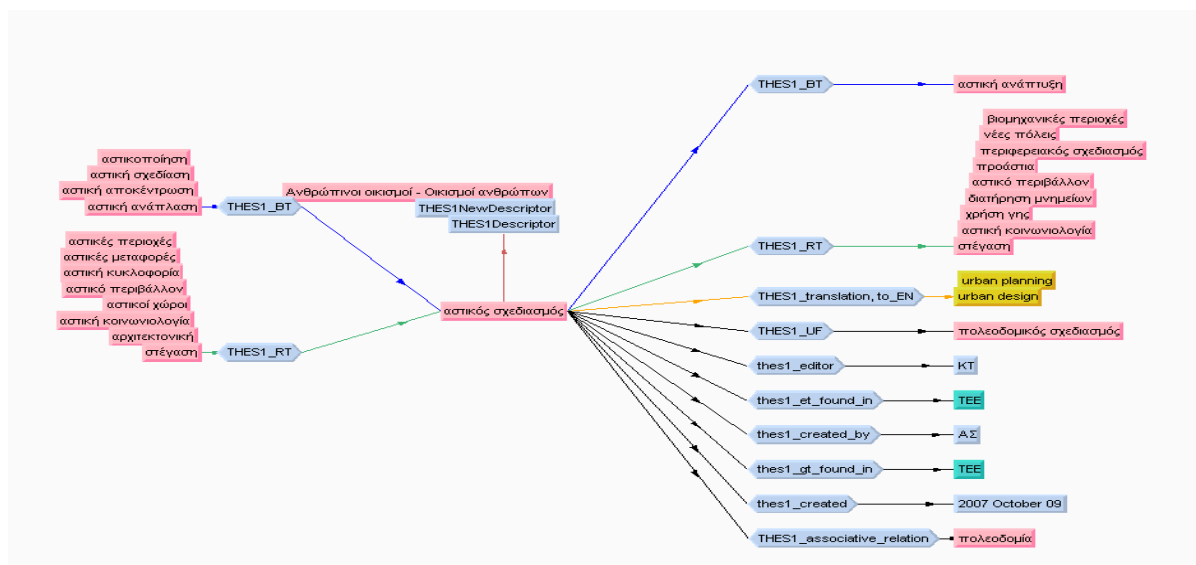
Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν από την εφαρμογή του προγράμματος αντιμετωπίστηκαν από κοινού με τους αρμόδιους του Ινστιτούτου. Το σύστημα θησαυρού SIS-TMS έχει την παρακάτω δομή, η οποία έχει και την αντίστοιχη αξιοποίηση στη συγκεκριμένη εφαρμογή:

- **θησαυρός:** δίγλωσσος (ελληνικός - αγγλικός) θησαυρός επιστημονικών όρων
- **θέματα:** εδώ καταχωρίζονται οι μικροθησαυροί, π.χ. οικονομία, ψυχολογία, περιφερειακή ανάπτυξη κτλ.
- **ιεραρχίες:** εδώ καταχωρίζονται οι θεματικές κατηγορίες, π.χ. θεσμικό πλαίσιο, παιδεία - εκπαίδευση, οικοδομική – κτίρια, εμπόριο-αγορά-υπηρεσίες, εργασία-απασχόληση, παραγωγή-διαχείριση κτλ.

Είναι φανερό ότι μετά την ολοκλήρωση των εργασιών κάθε υποομάδας της Επιτροπής, και προκειμένου να γίνει ενσωμάτωση των διαφορετικών προϊόντων σε ένα, θα πρέπει να ελεγχθούν οι ιεραρχίες, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις θα συμπίπτουν στους διαφορετικούς μικροθησαυρούς, να διατυπωθούν κανόνες ως προς το περιεχόμενο της κάθε μιας, να επανελεγχθεί το περιεχόμενό τους και να γίνει η ενσωμάτωση/συγχώνευση στο κοινό προϊόν. Στην παρούσα έκδοση του προγράμματος, οι οθόνες για την καταχώριση και διαχείριση των όρων του θησαυρού είναι όπως παρακάτω:

Η εμφάνιση αντίστοιχα μπορεί να γίνει σε γραφική παράσταση όπως παρακάτω:

Για την καταχώριση, προς το παρόν χρησιμοποιείται η παρακάτω οθόνη:

Περιγραφικά Χαρακτηριστικά Όρου	
Επεξεργασία Όρων υπό THES1Hierarchy THES1Class`Ανθρώπινοι οικισμοί - Οικισμοί ανθρώπων Στόχος Αναζήτησης:EL`αστικός σχεδιασμός	
THES1_ALT (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
THES1_associative_relation (THES1HierarchyTerm)	Παλιό
EL`βιομηχανικές περιοχές	☐ ισχύον
EL`νέες πόλεις	☐ ισχύον
EL`περιφερειακός σχεδιασμός	☐ ισχύον
EL`προόστια	☐ ισχύον
EL`αστικό περιβάλλον	☐ ισχύον
EL`διατήρηση μνημείων	☐ ισχύον
EL`χρήση γης	☐ ισχύον
EL`αστική κοινωνιολογία	☐ ισχύον
EL`στέγαση	☐ ισχύον
EL`πολεοδομία	☐ ισχύον
thes1_bt_found_in (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
thes1_comment (THES1ThesaurusConcept)	Επεξεργασία Σχολίου
thes1_created (THES1HierarchyTerm)	Χρόνος Τρέχων
2007 October 09	☐ ισχύον
thes1_created_by (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
Person`ΑΣ	☐ ισχύον
thes1_dewey (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
thes1_display (THES1HierarchyTerm)	Κείμενο
thes1_editor (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
Person`ΑΣ	☐ ισχύον
Person`KT	☐ ισχύον
THES1_equivalence_association (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
EL`πολεοδομικός σχεδιασμός	☐ ισχύον
thes1_et_found_in (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό
Literature`TEE	☐ ισχύον
thes1_found_in (THES1HierarchyTerm)	Νέο Παλιό

Το Δελτίο του αντικειμένου είναι αντίστοιχα το παρακάτω:

EL`αστικός σχεδιασμός	
Πολυμέσα	
☐ Απλό 	
EL`αστικός σχεδιασμός	
Ανήκει σε: THES1Class`Ανθρώπινοι οικισμοί - Οικισμοί ανθρώπων THES1NewDescriptor THES1Descriptor	
Ιδιότητες:	
THES1_BT EL`αστική ανάπτυξη	
THES1_RT EL`στέγαση EL`αστική κοινωνιολογία EL`χρήση γης EL`διατήρηση μνημείων EL`αστικό περιβάλλον EL`προόστια EL`περιφερειακός σχεδιασμός EL`νέες πόλεις EL`βιομηχανικές περιοχές	
THES1_translation, to_EN urban design urban planning	
THES1_UF EL`πολεοδομικός σχεδιασμός	
thes1_editor Person`KT	
thes1_et_found_in Literature`TEE	
thes1_created_by Person`ΑΣ	
thes1_gt_found_in Literature`TEE	
thes1_created 2007 October 09	
THES1_associative_relation EL`πολεοδομία	
Το αντικείμενο αναφέρεται	
Ως THES1_BT από το THES1Descriptor EL`αστική ανάπτυξη EL`αστική αποκέντρωση EL`αστική σχεδίαση EL`αστικοποίηση	
Ως THES1_RT από το THES1HierarchyTerm EL`στέγαση EL`αρχιτεκτονική EL`αστική κοινωνιολογία EL`αστικοί χώροι EL`αστικό περιβάλλον EL`αστική κυκλοφορία EL`αστικές μεταφορές EL`αστικές περιοχές	

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα αλφαβητικής παρουσίασης των όρων του θησαυρού, όπου, μετά από συνεργασία με την ομάδα του ΙΤΕ Κρήτης, έχει συμφωνηθεί ποια στοιχεία θα εμφανίζονται στο προκύπτον αρχείο. Η αλφαβητική παρουσίαση, έχει την εξής μορφή:

αστική ανάπτυξη	αστικοποίηση
ΔΣ <i>Οποιαδήποτε φυσική επέκταση ή αλλαγή στις χρήσεις γης στις μητροπολιτικές περιοχές οι οποίες, πολλές φορές, συνεπάγονται υποδιαίρεση σε ζώνες, κατασκευή ή μετατροπή κτηρίων, δρόμων, υποδομών και άλλων εγκαταστάσεων; απομάκρυνση δένδρων και άλλων εμποδίων; πληθυσμιακή ανάπτυξη και σχετικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές. (Πηγή: Gemet Thesaurus)</i>	ΑΟ urbanization
ΑΟ urban development	ΟΚ ανθρώπινοι οικισμοί
ΟΚ ανθρώπινοι οικισμοί	ΠΟ1 αστικός σχεδιασμός ΠΟ2 αστική ανάπτυξη
ΠΟ1 ανθρώπινοι οικισμοί	ΣΟ αγροτική μετανάστευση αστικές περιοχές αστική κοινωνιολογία κοινωνική ιστορία οικισμοί καταπατητών πόλεις προάστια
ΕΟ1 αστικός σχεδιασμός ΕΟ2 αστική ανάπλαση ΕΟ2 αστική αποκέντρωση ΕΟ2 αστική σχεδίαση ΕΟ2 αστικοποίηση ΕΟ2 αστική ανάπλαση ΕΟ2 αστική αποκέντρωση ΕΟ2 αστικοποίηση	Πηγή (ελλ.) ΤΕΕ ΠΑΝΤΕΙΟ
ΣΟ αγροτική μετανάστευση αστική κοινωνιολογία νέες πόλεις οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη περιφερειακή ανάπτυξη πόλεις πολεοδομική πολιτική	Πηγή (αγγλ.) UNESCO
Πηγή (ελλ.) ΤΕΕ	
Πηγή (αγγλ.) UNESCO	

6. Χρήση από τις βιβλιοθήκες - Επόμενα βήματα

Ένα ερώτημα που μπορεί να τεθεί είναι «τι κάνουμε από δω και πέρα;». Το έργο της Επιτροπής όπως έχει σχεδιαστεί μέχρι τώρα, θα παραδοθεί ως το τέλος του 2008 και θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, καταρχήν ως εργαλείο στη θεματική ευρετηρίαση, για την απόδοση του θεματικού περιεχομένου των τεκμηρίων των συλλογών τους καθώς και ως εργαλείο αναζήτησης πληροφοριών. Μέχρι τέλος του 2008, υπάρχει η υποχρέωση για το ΙΤΕ να έχει παραδώσει τη νέα διαδικτυακή έκδοση του προγράμματος στην οποία να έχει μεταφερθεί όλο το έργο της Επιτροπής, ώστε αυτή η μορφή να δοθεί στις βιβλιοθήκες.

Το αποτέλεσμα της προσπάθειας είναι ένα εργαλείο θεματικής επεξεργασίας, που εξασφαλίζει την ανάπτυξη μιας ενιαίας γλώσσας οργάνωσης και ανάκτησης πληροφοριών για το συλλογικό κατάλογο, τις ελληνικές βιβλιοθήκες και βάσεις πληροφοριών και διευκολύνει την πρόσβαση στις παραπάνω πηγές από χρήστες του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού. Με την πληρότητα της περιγραφής των όρων που εντάσσονται στον θησαυρό, διευκολύνεται και αυξάνει η ακρίβεια και η πληρότητα της ανάκλησης κατά τη διαδικασία της έρευνας των πληροφοριακών συστημάτων.

Παρακάτω προτείνουμε ένα σενάριο, όπου περιγράφεται η προοπτική να συνεχισθούν οι εργασίες δόμησης του θησαυρού με την κάλυψη και των άλλων θεματικών πεδίων μέχρι την

ολοκλήρωσή του και παράλληλα να υπάρχει συνεργασία της Επιτροπής με τις βιβλιοθήκες της κοινοπραξίας. Σύμφωνα με το σενάριο αυτό, ο θησαυρός που θα έχει ολοκληρωθεί στην πρώτη φάση θα δοθεί, ως ενιαίο προϊόν, στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες για δοκιμή και αξιολόγηση, αλλά και για καθημερινή χρήση, στο βαθμό που καλύπτει τις ανάγκες τους.

Η Επιτροπή Θησαυρού θα έχει στην επόμενη φάση διττό ρόλο:

- από τη μια θα παραλαμβάνει τις αξιολογήσεις του υπάρχοντος θησαυρού (που θα γίνουν με οργανωμένο τρόπο και σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα) και θα προχωρήσει σε διορθώσεις και συμπληρώσεις, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που θα έχει πάρει.
- και από την άλλη, θα ασχοληθεί με νέα θεματικά πεδία, τα οποία θα συμφωνηθούν από την Κοινοπραξία, με προτεραιότητα, κατά προτίμηση σε γειτονικά ή σχετικά με τα υπάρχοντα (π.χ. αρχιτεκτονική, περιβάλλον, αγροτική ανάπτυξη κτλ).

Σε σχέση με την παρέμβαση/συμμετοχή των βιβλιοθηκών στο έργο και επειδή ο θησαυρός θα έχει τεθεί σε χρήση, εάν ένας όρος (ή και ολόκληρο θεματικό πεδίο) δεν καλύπτεται από τον υπάρχοντα θησαυρό, το σύστημα θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα σε κάθε βιβλιοθήκη να υποβάλει τις προτάσεις της. Για τον έλεγχο των νέων όρων αλλά και των σχέσεών τους με άλλους μέσα στο θησαυρό και για την εξασφάλιση ομοιομορφίας στην απόδοσή τους, οι νέοι όροι θα καταχωρούνται σε προσωρινά αρχεία. Η Επιτροπή Θησαυρού, πλαισιωμένη και από ειδικούς επιστήμονες (ειδικούς στα θεματικά πεδία και ειδικούς στην ορολογία) θα ελέγχει και θα εγκρίνει τις νέες εισαγωγές στο σύστημα. Σημειώνεται, ότι στις περιπτώσεις που θα καθιερώνεται ως νέος όρος άλλη απόδοση από αυτήν που έχει προταθεί, στο σύστημα θα εισάγεται και η προτεινόμενη από τη βιβλιοθήκη μορφή με κάποιο τρόπο (π.χ. ως παραπεμπτική μορφή μη καθιερωμένου όρου, ως σχετικός όρος κτλ). Θα είναι καλό να κοινοποιούνται χωριστά οι διαδικασίες μέχρι την έγκριση κάθε πρότασης, συνοδευόμενες και από όλη την τεκμηρίωση που θα αιτιολογεί τη λύση που υιοθετείται κάθε φορά.

Ο σημασιολογικός ιστός είναι η εξέλιξη που μετατρέπει τη σημερινή μορφή του παγκόσμιου ιστού σε εργαλείο που αξιοποιεί τις δυνατότητες τόσο του ανθρώπου όσο και των μηχανών. Ο ορισμός και η χρήση θησαυρών και - σήμερα πλέον - κάνοντας εκμετάλλευση και των οντολογιών είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την υλοποίηση αυτή. Ο προσδιορισμός των εννοιών και των σχέσεων ανάμεσα στις έννοιες αποτελεί την απαραίτητη ορολογική/νοητική βάση για την αξιοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων. Σε αυτό το πλαίσιο, η δημιουργία θησαυρών εξασφαλίζει την ενιαία αντίληψη κατά την επεξεργασία και την ταυτοποίηση των όρων που χρησιμοποιούνται από την επιστημονική κοινότητα και τις επιμέρους βιβλιοθήκες και επομένως, διευκολύνει την επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τους. Η χρήση ενός ενιαίου θησαυρού εξασφαλίζει την ομοιομορφία της θεματικής επεξεργασίας και οδηγεί στη δημιουργία μιας ενιαίας γλώσσας ανάκτησης πληροφοριών. Παραπέρα όμως, οι θησαυροί χρησιμοποιούνται και διευκολύνουν τη διαχείριση των πληροφοριών σε κάθε τομέα και ιδιαίτερα στο Διαδίκτυο, ενώ η μετάβαση στις οντολογίες έχει ανάγκη οπωσδήποτε από τα απαραίτητα σημασιολογικά στοιχεία για να διατυπωθούν οι ρόλοι και οι σχέσεις ανάμεσα στις έννοιες.

Ένας θησαυρός ελληνικών όρων, πέρα από τα στενά όρια της χρήσης για την οποία προορίζεται, συνιστά ένα ισχυρό εννοιολογικό εργαλείο της ελληνικής γλώσσας, για την οποία λίγες προσπάθειες έχουν μέχρι τώρα ολοκληρωθεί. Θα ήταν κρίμα να μείνει ημιτελής η δράση που έχει ξεκινήσει από την Κοινοπραξία των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών για τη δημιουργία του Ελληνικού Θησαυρού Επιστημονικών Όρων, όπως και άλλες παρόμοιες προσπάθειες που έχουν αναληφθεί σε εθνικό επίπεδο από άλλους φορείς.

Βιβλιογραφία

- Aitchison, J., Bauden, D. & A. Gilchrist, 2000. *Thesaurus construction and use: a practical manual*. 4th ed. London: Aslib, 2000.
- Broughton, Vanda, 2007. Meccano, molecules, and the organization of knowledge. The continuing contribution of S. R. Ranganathan. Second KOKO (KOnnecting KOMmunities) event held by ISKO UK on 5th November entitled *Ranganathan Revisited: Facets for the future*. http://www.iskouk.org/presentations/vanda_broughton.pdf. [Πρόσβαση 27/8/2008].
- Ganzmann, Jochen, 2007. *Criteria for the evaluation of thesaurus software*. Willpower Information Management Consultants. <http://www.willpowerinfo.co.uk/ganzmann.htm>. [Πρόσβαση 27/8/2008].
- Gilchrist, A, 2003. Thesauri, taxonomies and ontologies: An etymological note. *Journal of Documentation*, 59(1) pp. 7-18.
- Gnoli, C., 2004. Is there a role for traditional knowledge organization systems in the Digital Age? *The Barrington Report on Advanced Knowledge Organization and Retrieval (BRAKOR)* 1(1). <http://eprints.rclis.org/archive/00001415/01/kos-role.htm>. [Πρόσβαση 27/8/2008].
- ISO 1087-1 & ISO 1087-2: *Terminology work – Vocabulary*, 2000.
- ISO 2788. *Documentation - guidelines for the establishment and development of monolingual thesauri*, 1986.
- ISO 5964. *Documentation - guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri*, 1985.
- ISO 704: *Terminology work -- Principles and methods*, 2000.
- Willpower Information Management Consultants, 2006. *Software for building and editing thesauri*. <http://www.willpower.demon.co.uk/thessoft.htm>. [Πρόσβαση 27/8/2008].
- Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. *Θησαυρός ελληνικών όρων: Μεθοδολογία ανάπτυξης*. Αθήνα: ΕΚΤ, 48σ.
- ΕΛΟΤ 402. Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι (υπό αναθεώρηση).
- ΕΛΟΤ 1321. *Τεκμηρίωση-κατευθυντήριες οδηγίες για τη συγκρότηση και ανάπτυξη μονόγλωσσων θησαυρών*, 1993.
- ΕΛΟΤ 561-1 & ΕΛΟΤ 561-2: *Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο*, 2006, 2007.
- Τοράκη, Κ., 2003. Θεματική ευρετηρίαση και καθιέρωση ορολογίας στις τεχνικές βιβλιοθήκες: η εμπειρία στο ΤΕΕ. *Ελληνική γλώσσα και ορολογία: 4^ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ*, Αθήνα, 30-31/10 και 1/11 2003. http://www.eleto.gr/download/Conferences/4th%20Conference/4th_31-42-TorakiKaterina.pdf. [Πρόσβαση 27/8/2008].
- Τσάφου, Σ. και Χατζημαρή, Σ., 2002.. Θησαυροί και θεματική ευρετηρίαση στις Ελληνικές Βιβλιοθήκες. *To Management στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Πρακτικά 10ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. <http://www.lib.uom.gr/palc10/greek/TSAFXMAR.doc>. [Πρόσβαση 27/8/2008].
- Τσάφου, Σ., Χατζημαρή, Σ. και Τοράκη Κ., 2007. Δίγλωσσος ελληνικός θησαυρός θεματικών όρων. *Συλλογικός κατάλογος ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών*, 7-8/5/2007. http://www.unioncatalog.gr/ucportal/wrappers/day1/thesaurus_txt.pdf. [Πρόσβαση 27/8/2008].

Development of a Greek Thesaurus of scientific terms

Thesauri, with the thoroughness of the description of the terms included in them, facilitate the subject organization of information and increase the precision and the recall rate of the research at the information seeking process of information systems. A thesaurus of Greek terms, beyond the narrow limits of use for which it is intended, constitutes a powerful conceptual tool of Greek language, in which few efforts have been realized up to now.

In the present paper, the administrative context and the work carried out for the compilation of a Greek thesaurus are described, in the frame of the Consortium of Greek Academic Libraries.

The thesaurus, in its pilot phase, covers the needs of the Library of Panteios University, with the prospect to cover the collections of all academic libraries -members of the Consortium. The subjects that already have been processed are those of international relations, sociology, economics, regional growth and psychology as well as of institutional framework, production, industry, trade and labour.

In the paper, the problems arisen during the localization and the choice of terms, which have been established within the individual scientific fields, are analyzed. The difficulties of conceptual classification of each term are reported, with the search and indication of the hierarchy in which it belongs, so that the equivalent, hierarchical and related relations between the terms will be developed.

At the growth and conceptual connection of the terms, international thesauri are consulted such as those of OECD and UNESCO, as well as specialized thematic thesauri and catalogues.

The standard 1321 of ELOT which refers to the creation of monolingual thesauri constituted the working base of the thesaurus committee. Moreover, for all the Greek terms, the corresponding English terms are also cited, as they have been established in related thesauri, according to the guidelines of the 5964 standard of ISO, in order to facilitate the users who are familiar with English terminology for the information retrieval from the catalogues of Greek libraries.

The proposal is accompanied by a demonstration of the automated thesaurus which was implemented with the TMS-SIS thesaurus management program, supported by the ITE research team of the University of Crete. The program was farther developed, with the contribution of the thesaurus committee, in order to satisfy the needs, as they have being determined by the corresponding standards of ELOT and ISO and the international developments on thesauri management issues.

Keywords: thesauri, indexing, information organization, terminology